

LIETUVOS RESPUBLIKOS FINANSŲ MINISTRO
Į S A K Y M A S

**DĖL VIEŠOJO SEKTORIAUS APSKAITOS IR FINANSINĖS ATSKAITOMYBĖS
17-OJO STANDARTO PATVIRTINIMO**

2008 m. birželio 27 Nr. 1K-223
Vilnius

Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos buhalterinės apskaitos įstatymo (Žin., 2001, Nr. [99-3515](#); 2003, Nr. [123-5586](#); 2007, Nr. [68-2654](#)) 3 straipsnio 5 dalimi:

1. T v i r t i n u 17-ąjį viešojo sektoriaus apskaitos ir finansinės atskaitomybės standartą „Finansinis turtas ir finansiniai įsipareigojimai“ (pridedama).
2. Šis standartas turi būti taikomas sudarant 2009 m. sausio 1 d. ir vėliau prasidedančių laikotarpių finansinių ataskaitų rinkinį.

FINANSŲ MINISTRAS

RIMANTAS ŠADŽIUS

17-ASIS VIEŠOJO SEKTORIAUS APSKAITOS IR FINANSINĖS ATSKAITOMYBĖS STANDARTAS „FINANSINIS TURTAI IR FINANSINIAI ĮSIPAREIGOJIMAI“

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. 17-ojo viešojo sektoriaus apskaitos ir finansinės atskaitomybės standarto „Finansinis turtas ir finansiniai įsipareigojimai“ (toliau – šis standartas) tikslas – nustatyti finansinio turto ir finansinių įsipareigojimų, įskaitant ir atsirandančius iš išvestinių finansinių priemonių, pripažinimo, įvertinimo, apskaitos ir pateikimo finansinių ataskaitų rinkinyje (toliau – finansinės ataskaitos) tvarką.

2. Šis standartas vienodai taikomas ir viešojo sektoriaus subjektui, rengiančiam atskirų finansinių ataskaitų rinkinį, ir viešojo sektoriaus subjektui, rengiančiam konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkinį.

3. Šį standartą viešojo sektoriaus subjektai turi taikyti registruodami apskaitoje ir rodydami finansinėse ataskaitose finansinį turtą ir finansinius įsipareigojimus, įskaitant ir atsirandančius iš išvestinių finansinių priemonių, išskyrus:

3.1. investicijas į asocijuotus subjektus ir į jungtinės veiklos sutarties objektus, kurioms taikomas 14-asis viešojo sektoriaus apskaitos ir finansinės atskaitomybės standartas „Jungimai ir investicijos į asocijuotuosius subjektus“;

3.2. investicijas į kontroliuojamus subjektus, kuriems taikomas 15-asis viešojo sektoriaus apskaitos ir finansinės atskaitomybės standartas „Konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkinys ir investicijos į kontroliuojamus subjektus“;

3.3. pagal finansinės nuomos (lizingo) sutartis gautinoms sumoms ir įsipareigojimams, kurių apskaitai taikomas 19-asis viešojo sektoriaus apskaitos ir finansinės atskaitomybės standartas „Nuoma, finansinė nuoma (lizingas) ir kitos turto perdavimo sutartys“;

3.4. atidėjinius ir neapibrėžtuosius įsipareigojimus, finansinių garantijų įsipareigojimų sutartis, kurių apskaitai taikomas 18-asis viešojo sektoriaus apskaitos ir finansinės atskaitomybės standartas „Atidėjiniai, neapibrėžtieji įsipareigojimai, neapibrėžtasis turtas ir poataskaitiniai įvykiai“;

3.5. teises ir įsipareigojimus pagal išmokų darbuotojams planus, kurių apskaitai taikomas 24-asis viešojo sektoriaus apskaitos ir finansinės atskaitomybės standartas „Išmokos darbuotojams ir pensijų planai“;

3.6. gautas ir gautinas finansavimo sumas, kurių apskaitai taikomas 20-asis viešojo sektoriaus apskaitos ir finansinės atskaitomybės standartas „Finansavimo sumos“, išskyrus grąžintinas finansavimo sumas, jeigu jos atitinka finansinio įsipareigojimo apibrėžimą.

4. Daugumą šiame standarte nurodytų ūkinių operacijų, susijusių su paskolomis, vertybiniais popieriais ir išvestinėmis finansinėmis priemonėmis, teisės aktų nustatyta tvarka atlieka ir šį standartą nurodytų operacijų apskaitai taiko tik valstybės išdas, kiti išteklių fondai ir savivaldybės.

5. Šiame standarte vartojamos sąvokos:

Amortizuota finansinio turto savikaina – ilgalaikio finansinio turto įsigijimo savikaina atėmus atgautą už šį turtą sumokėtos pagrindinės sumos dalį, pripažinus sukauptą skirtumą tarp įsigijimo savikainos ir išpirkimo sumos amortizacijos sumą ir atėmus to turto nuvertėjimo nuostolius.

Amortizuota finansinio įsipareigojimo savikaina – ilgalaikio finansinio įsipareigojimo įsigijimo savikaina, atėmus vykdant šį įsipareigojimą sumokėtą pagrindinės sumos dalį ir pripažinus sukauptą skirtumą tarp įsigijimo savikainos ir išpirkimo sumos amortizacijos sumą.

Apsidraudimo priemonė – finansinė priemonė, kurią naudojant yra tikimasi, kad jos tikroji vertė ar iš jos gaunami pinigų srautai visiškai kompensuos draudžiamąjį objekto tikrosios vertės ar jo sukurtų pinigų srautų pokyčius ar didžiąją jų dalį.

Apsikeitimo sandoris – sandoris, kuriuo dvi šalys susitaria apsikeisti pinigų srautais, siekdamas apsidrausti nuo valiutos kursų, palūkanų normų kitimo ar kitos rizikos.

Apskaičiuotų palūkanų norma – palūkanų norma, kurią taikant pinigų srautai diskontuojami visą finansinio turto ar įsipareigojimo turėjimo laiką arba iki kito perkainojimo dienos.

Draudžiamasis objektas – turtas, įsipareigojimas ar sandoris, kurių tikrosios vertės ar būsimų pinigų srautų pokyčio rizika yra draudžiama.

Finansinis įsipareigojimas – įsipareigojimas: perduoti pinigus ar kitą finansinį turtą kitai šaliai; arba pasikeisti finansinėmis priemonėmis su kita šalimi galimai sau nepalankiomis sąlygomis.

Finansinė priemonė – sandoris, pagal kurį viena sandorio šalis įgyja finansinį turtą, o kita – finansinį įsipareigojimą arba nuosavą kapitalą.

Finansinis turtas – turtas, kuris yra: pinigai ir pinigų ekvivalentai; sutartinė teisė pasikeisti finansinėmis priemonėmis su kita šalimi galimai sau palankiomis sąlygomis; įsigyti kito subjekto vertybiniai popieriai; sutartinė teisė gauti pinigus ar kitą šioje apibrėžtyje nurodytą turtą iš kito subjekto.

Finansinio turto nuvertėjimo nuostoliai – suma, kuria finansinio turto balansinė vertė yra didesnė už sumą, tikėtiną atgauti perleidžiant ar naudojant finansinį turtą.

Finansinio turto amortizacijos suma – rinkos arba apskaičiuotų palūkanų metodu nustatyta gautinų palūkanų suma, rodanti tikrąjį finansinio turto vertės prieaugį per tam tikrą laikotarpį. Finansinio turto amortizacijos suma negali būti neigiama.

Finansinio įsipareigojimo amortizacijos suma – rinkos arba apskaičiuotų palūkanų metodu nustatyta mokėtinų palūkanų suma, rodanti tikrąjį finansinio įsipareigojimo prieaugį per tam tikrą laikotarpį. Finansinio įsipareigojimo amortizacijos suma negali būti teigiama.

Gautina suma – suma, kurią gauti teisė atsiranda pagal sandorius arba teisės aktus.

Iki išpirkimo termino laikomas finansinis turtas – finansinis turtas, kurį ketinama ir galima laikyti iki nustatyto išpirkimo termino, gaunant fiksuotas arba galimas nustatyti įmokas, išskyrus parduoti laikomą finansinį turtą, paskolas ir gautinas sumas.

Ilgalaikis finansinis turtas – finansinis turtas, naudojamas ilgiau kaip 12 mėnesių, skaičiuojant nuo paskutinės einamojo ataskaitinio laikotarpio dienos.

Ilgalaikis finansinis įsipareigojimas – finansinis įsipareigojimas, kurį privaloma įvykdyti ne anksčiau kaip po 12 mėnesių, skaičiuojant nuo paskutinės einamojo ataskaitinio laikotarpio dienos.

Išankstinis sandoris – sandoris, kuriuo susitariama už nustatytą kainą tam tikru laiku ateityje pirkti ar parduoti prekę, finansinį turtą ar finansinį įsipareigojimą.

Išvestinė finansinė priemonė – finansinė priemonė, kurios vertė priklauso nuo vienos ar kelių kitų finansinių priemonių.

Mokėtina suma – suma, kurią mokėti įsipareigojama pagal sandorius arba teisės aktus.

Nominalioji skolos vertybinio popieriaus vertė – išleidžiant skolos vertybinį popierių vertybinių popierių emitento nurodoma jo vertė, kuri yra pastovi iki sprendimo ją pakeisti.

Nuosavybės vertybiniai popieriai – vertybiniai popieriai, prie kurių priskiriama: akcinių bendrovių akcijos; įnašai į viešųjų įstaigų nuosavą kapitalą, pajai ir kiti perleidžiamieji vertybiniai popieriai, atitinkantys akcinių bendrovių akcijas; visų kitų rūšių vertybiniai popieriai, kuriais suteikiama teisė juos konvertavus arba realizavus jų suteiktas teises įgyti šioje apibrėžtyje nurodytus tos pačios bendrovės ar bendrovių grupės nuosavybės vertybinius popierius.

Palūkanų normos rizika – rizika, kai galimi nuostoliai dėl palūkanų normos svyravimo.

Parduoti laikomas finansinis turtas – finansinis turtas, kuris buvo įsigytas parduoti arba siekiant gauti pelno iš jo kainos svyravimų, ir kitas finansinis turtas, kuris nepriskiriamas prie iki išpirkimo termino laikomo finansinio turto ar paskolų ir gautinų sumų.

Pasirinkimo parduoti sandoris – sandoris, pagal kurį už tam tikrą mokestį įsigyjama teisė, bet ne įsipareigojimas ateityje už nustatytą kainą parduoti prekes, valiutą arba kitą finansinį turtą.

Pinigai – pinigai, esantys kasoje, bankų sąskaitose ir pervesti, bet dar negauti pinigai.

Pinigų ekvivalentai – trumpalaikės (iki trijų mėnesių) likvidžios investicijos, kurios gali būti greitai iškeičiamos į tam tikrą pinigų sumą ir kurių vertės pokyčio rizika yra nereikšminga. Investicijos į nuosavybės vertybinius popierius nepriskiriamos prie pinigų ekvivalentų.

Pasirinkimo pirkti sandoris – sandoris, pagal kurį už tam tikrą mokestį įsigyjama teisė, bet ne įsipareigojimas ateityje už nustatytą kainą pirkti prekes, valiutą arba kitą finansinį turtą.

Skolos vertybinis popierius – vertybinis popierius, kuriuo patvirtinama jo turėtojo teisė nustatytais terminais gauti iš tokių vertybinių popierių išleidusio asmens nominaliąją vertybinio popieriaus vertę atitinkančią sumą, palūkanas ar kitą grąžos ekvivalentą.

Trumpalaikis finansinis įsipareigojimas – finansinis įsipareigojimas, kurį privaloma įvykdyti per 12 mėnesių, skaičiuojant nuo paskutinės einamojo ataskaitinio laikotarpio dienos.

Trumpalaikis finansinis turtas – finansinis turtas, kurį tikimasi parduoti arba panaudoti per 12 mėnesių nuo paskutinės einamojo ataskaitinio laikotarpio dienos.

Valiutos kurso rizika – rizika, kad finansinio turto ar įsipareigojimo tikroji vertė pasikeis dėl valiutos kurso pasikeitimo.

Vertybinių popierių emitentas (toliau – emitentas) – juridinis asmuo, siūlantis leisti ar leidžiantis savo vertybinius popierius

6. Kitos šiame standarte vartojamos sąvokos suprantamos taip, kaip jos vartojamos Lietuvos Respublikos viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatyme (Žin., 2007, Nr. [77-3046](#)), Lietuvos Respublikos investicijų įstatyme (Žin., 1999, Nr. [66-2127](#)), Lietuvos Respublikos finansinių priemonių rinkų įstatyme (Žin., 2007, Nr. [17-627](#)), Lietuvos Respublikos vertybinių popierių įstatyme (Žin., 2007, Nr. [17-626](#)) ir kituose viešojo sektoriaus apskaitos ir finansinės atskaitomybės standartuose (toliau – VSAFAS).

II. FINANSINIO TURTO GRUPAVIMAS

7. Finansinis turtas skirstomas į ilgalaikį ir trumpalaikį.

7.1. Ilgalaikis finansinis turtas skirstomas į:

7.1.1. ilgalaikes investicijas į kitų subjektų nuosavybės vertybinius popierius;

7.1.2. ilgalaikes investicijas į skolos vertybinius popierius;

7.1.3. suteiktas ilgalaikes paskolas;

7.1.4. po vienerių metų gautinas sumas;

7.1.5. ilgalaikius terminuotus indėlius;

7.1.6. kitą ilgalaikį finansinį turtą.

7.2. Trumpalaikis finansinis turtas skirstomas į:

7.2.1. suteiktų ilgalaikių paskolų einamųjų metų dalį;

7.2.2. trumpalaikes investicijas į skolos vertybinius popierius;

7.2.3. trumpalaikes investicijas į kitų subjektų nuosavybės vertybinius popierius;

7.2.4. suteiktas trumpalaikes paskolas;

7.2.5. per vienerius metus gautinas sumas;

7.2.6. pinigus ir pinigų ekvivalentus;

7.2.7. kitą trumpalaikį finansinį turtą.

8. Pinigai ir jų ekvivalentai rodomi finansinės būklės ataskaitos trumpalaikio turto straipsnyje. Tačiau, jei pinigų naudojimo arba jų disponavimo laikas apribojamas ilgiau nei 12

mėnesių skaičiuojant nuo paskutinės einamojo ataskaitinio laikotarpio dienos, jie turi būti rodomi ilgalaikio finansinio turto straipsnyje: pavyzdžiui, ilgalaikiai indėliai – ilgalaikių indėlių straipsnyje, pinigai, kuriais viešojo sektoriaus subjektas negali laikinai disponuoti (pinigų sumos, laikomos bankuose, kuriems yra vykdomos bankroto procedūros) ilgiau nei 12 mėnesių, – kito ilgalaikio finansinio turto straipsnyje.

9. Finansinio turto priskyrimas pinigų ekvivalentams yra nustatomas finansinio turto įsigijimo momentu. Pinigų ekvivalentų pavyzdžiai yra išdo vekseliai, atpirkimo sandoriai, indėlio sertifikatai, bendrovių išleisti trumpalaikiai skoliniai įsipareigojimai ir kitos priemonės, kuriomis prekiaujama finansinių priemonių rinkoje (terminas iki 3 mėnesių), kurios gali būti bet kuriuo metu pakeistos į žinomą pinigų sumą ir kurių vertės pasikeitimo rizika yra nedidelė, parodomos finansinės būklės ataskaitos pinigų ir pinigų ekvivalentų straipsnyje.

10. Įvertinimo tikslais finansinis turtas skirstomas į tris grupes:

10.1. parduoti laikomą finansinį turtą;

10.2. iki išpirkimo termino laikomą ilgalaikį ir trumpalaikį finansinį turtą;

10.3. ilgalaikes ir trumpalaikes suteiktas paskolas ir gautinas sumas.

11. Parduoti laikomas finansinis turtas yra įsigytos kitų subjektų akcijos, taip pat obligacijos ar kiti vertybiniai popieriai, kuriuos viešojo sektoriaus subjektas įsigyja prekybos tikslais. Prie parduoti laikomo finansinio turto taip pat priskiriamas ilgalaikis finansinis turtas, kurį viešojo sektoriaus subjektas nusprendžia parduoti.

12. Finansinis turtas priskiriamas prie iki išpirkimo termino laikomo finansinio turto tik tada, kai jį įsigijęs viešojo sektoriaus subjektas ketina ir sugebės jį laikyti iki išpirkimo termino.

13. Iki išpirkimo termino laikomo finansinio turto pavyzdžiais gali būti obligacijos su nustatyta išpirkimo data, jei obligacijų turintis viešojo sektoriaus subjektas ketina jas laikyti iki išpirkimo termino ar atgauti iš esmės visą jų balansinę vertę. Nuosavybės vertybiniai popieriai nelaikomi iki išpirkimo termino laikomu finansiniu turtu.

14. Finansinis turtas nepriskiriamas prie iki išpirkimo termino laikomo finansinio turto, jei:

14.1. viešojo sektoriaus subjektas ketina laikyti finansinį turtą neribotą laiką;

14.2. yra priimtas sprendimas parduoti finansinį turtą;

14.3. emitentas turi teisę išpirkti viešojo sektoriaus subjekto laikomą finansinį turtą už sumą, kuri yra reikšmingai mažesnė už jo amortizuotą savikainą.

III. PIRMINIS FINANSINIO TURTO PRIPAŽINIMAS IR ĮVERTINIMAS

15. Finansinis turtas apskaitoj e turi būti registruoj amas tik tada, kai viešoj o sektoriaus subj ektas gauna arba pagal vykdomą sutartį įgyja teisę gauti pinigus ar kitą finansinį turtą. Pinigai ir kitas finansinis turtas, numatytas gauti pagal planuojamus sandorius, gautas garantijas ir laidavimus, turtu nepripažįstami, kol jie neatitinka finansinio turto apibrėžimo.

16. Pirmą kartą pripažindamas finansinį turtą, viešojo sektoriaus subjektas turi įvertinti jį įsigijimo savikaina, kurią sudaro sumokėta arba mokėtina už jį suma arba kito perduoto turto vertė. Tiesioginės sandorių sudarymo išlaidos neįtraukiamos į finansinio turto įsigijimo savikainą ir pripažįstamos ataskaitinio laikotarpio, kurio metu buvo sudarytas sandoris, finansinės ir investicinės veiklos sąnaudomis.

Pavyzdys. Viešojo sektoriaus subjektas įsigijo skolos vertybinių popierių už 1 000 000 litų. Sandorio tarpininkams už paslaugas buvo sumokėta 10 000 litų. Pirminio pripažinimo metu registruojama 1 000 000 litų finansinio turto vertė ir registruojamos 10 000 litų finansinės ir investicinės veiklos sąnaudos.

17. Pagal mainų sandorį gautas finansinis turtas pirminio pripažinimo metu yra registruojamas įsigijimo savikaina, kurią sudaro mainų sutartyje nustatyta vertė. Jeigu mainų

sutartyje vertė nenurodyta ir mainais gauto turto įsigijimo savikainos negalima nustatyti, ji yra lygi perleisto turto tikrajai vertei.

18. Su finansinio turto mainais susijusios išlaidos pripažįstamos ataskaitinio laikotarpio finansinės ir investicinės veiklos sąnaudomis.

19. Finansiniam turtui priskiriami išankstiniai apmokėjimai už finansinį turtą. Išankstiniai apmokėjimai už nefinansinį turtą nepriskiriami finansiniam turtui. Viešojo sektoriaus subjekto supirkto paties išleistos obligacijos mažina jo įsipareigojimus ir jo finansiniam turtui taip pat nepriskiriamos.

IV. PASKESNIS FINANSINIO TURTO ĮVERTINIMAS

20. Kiekvieną kartą sudarant finansines ataskaitas, finansinis turtas turi būti iš naujo įvertinamas taip:

20.1. parduoti laikomas – tikrąja vertė;

20.2. iki išpirkimo termino laikomas ilgalaikis finansinis turtas – amortizuota savikaina;

20.3. iki išpirkimo termino laikomas trumpalaikis finansinis turtas – įsigijimo savikaina, atėmus nuvertėjimo nuostolius;

20.4. ilgalaikės paskolos ir gautinos sumos – amortizuota savikaina;

20.5. trumpalaikės paskolos ir gautinos sumos – įsigijimo savikaina, atėmus nuvertėjimo nuostolius.

21. Parduoti laikomo finansinio turto tikroji vertė nustatoma remiantis kainomis, paskelbtomis aktyviojoje rinkoje paskutinę ataskaitinio laikotarpio dieną. Jeigu yra reikšmingų aplinkybių, dėl kurių vertybinių popierių rinkoje skelbiama kaina negali būti naudojama tikrajai finansinio turto vertei nustatyti (pavyzdžiui, reikšmingai pasikeitė ekonominės sąlygos nuo paskutinio sandorio sudarymo arba skelbiama kaina yra nustatyta pagal vienkartinio sandorio kainą, kuri reikšmingai skiriasi nuo ankstesnių sandorių kainos), tikroji vertė gali būti nustatoma šio standarto 22 punkte nurodytais būdais.

Pavyzdys. Viešojo sektoriaus subjektas turi įsigijęs 1 000 investicinio fondo vienetų, kurių skelbiama kaina 20X5 m. gruodžio 31 d. sudarė 4,59 lito už vienetą. Kadangi investicinio fondo veikla yra neterminuota, fondo vienetai yra priskiriami parduoti laikomam finansiniam turtui. Rengiant 20X5 m. finansines ataskaitas, finansinės būklės ataskaitoje investicijos į investicinio fondo vienetus registruojamos 4 590 litų verte.

22. Jeigu finansiniu turtu aktyviojoje rinkoje neprekiuojama, jo tikroji vertė gali būti nustatoma pagal:

22.1. eksperto pateiktą pagrįstą įvertinimą, kuriame nurodyta tam tikro viešojo sektoriaus subjekto finansinio turto vertė, arba

22.2. komercinius ar kitus pasiūlymus, gautus iš kelių pirkėjų, pageidaujančių įsigyti finansinio turto, arba

22.3. žiniasklaidoje ar kitose informavimo priemonėse skelbiamą tokio pat ar panašaus finansinio turto vertę, arba

22.4. aukcionų ar kitų viešųjų pardavimų metu skelbiamą tokio pat ar panašaus finansinio turto vertę, arba

22.5. pardavėjų viešai publikuojamą tokio pat ar panašaus finansinio turto vertę ir pan.

23. Investicijos į vertybinius popierius, kurių kaina aktyviojoje rinkoje neskelbiama ir kurių tikrosios vertės negalima nustatyti šio standarto 22 punkte nurodytais būdais, finansinėse ataskaitose turi būti įvertintos įsigijimo savikaina, atėmus nuvertėjimo nuostolius.

24. Suteiktos ilgalaikės paskolos ir po vienerių metų gautinos sumos vertinamos amortizuota savikaina, neatsižvelgiant į tai, ar viešojo sektoriaus subjektas ketina jas laikyti iki atsiskaitymo termino.

25. Ilgalaikių paskolų ir gautinų sumų amortizuota savikaina apskaičiuojama paskutinę ataskaitinio laikotarpio (tarpinio ir metinio) dieną taikant pirminio pripažinimo metu buvusią rinkos palūkanų normą, išskyrus 29 punkte nurodytą atvejį. Amortizuota savikaina

skaičiuojama pritaikius rinkos palūkanų normą: $AS = PS_1 / (1+r) + PS_2 / (1+r)^2 + \dots + PS_n / (1+r)^n$, kur

AS – amortizuota savikaina;

$PS_1 \dots PS_n$ – 1-ojo – n-tojo laikotarpio grynieji būsimieji pinigų srautai;

r – nustatyta rinkos palūkanų norma pirminio pripažinimo metu;

1 ... n – laikotarpiai, kurių grynieji būsimieji pinigų srautai skaičiuojami.

Pavyzdys. Viešojo sektoriaus subjektas įsigijo 5 metų trukmės 1 000 000 litų nominalios vertės skolos vertybinių popierių, už kuriuos bus mokamas 1 proc. metinių palūkanų. Emitentas galėtų gauti tos pačios trukmės paskolą iš bankų už 5 proc. metinių palūkanų. Skolos vertybinių popierių amortizuota savikaina yra apskaičiuojama:

$$AS = 10\,000 / (1+0,05)^1 + 10\,000 / (1+0,05)^2 + 10\,000 / (1+0,05)^3 + 10\,000 / (1+0,05)^4 + 1\,010\,000 / (1+0,05)^5 = 826\,821 \text{ Lt}$$

Finansinio turto įsigijimo savikainos (1 000 000 Lt) ir amortizuotos savikainos (826 821 Lt) 173 179 litų skirtumas yra pripažįstamas finansinės ir investicinės veiklos sąnaudomis paskolos suteikimo laikotarpiu.

26. Iki išpirkimo termino laikomo ilgalaikio finansinio turto, ilgalaikių paskolų ir gautinų sumų įsigijimo ir amortizuotos savikainos skirtumas yra pripažįstamas finansinės ir investicinės veiklos sąnaudomis ir rodomas veiklos rezultatų ataskaitos finansinės ir investicinės veiklos pajamų (sąnaudų) straipsnyje.

27. Rinkos palūkanų normai nustatyti viešojo sektoriaus subjektas gali naudoti, pavyzdžiui:

27.1. subjekto, kuriam suteikta paskola, gautų analogiškos trukmės paskolų ir išleistų skolos vertybinių popierių palūkanų normą;

27.2. palūkanų normas, už kurias viešojo sektoriaus subjektas galėtų gauti paskolą, suteiktos paskolos laikotarpiui;

27.3. rinkoje vyraujančias analogiškos trukmės paskolų palūkanų normas.

28. Finansinio turto amortizuotos savikainos nustatymo ir apskaitos pavyzdžiai yra pateikti šio standarto 2 priede.

29. Jeigu paskolos ar skolos vertybinių popierių sutartyje numatytos palūkanų normos yra kintamos ir jos pasikeičia, amortizuota savikaina paskutinę ataskaitinio laikotarpio (tarpinio ar metinio) dieną yra perskaičiuojama pritaikius naują, t. y. pasikeitusią, rinkos palūkanų normą.

Pavyzdys. 20X0 m. miesto savivaldybė suteikė subjektui 5 metų trukmės 100 000 litų paskolą, už kurią mokamos kintamos palūkanos (6 mėn. VILIBOR + 1 %). 6 mėn. VILIBOR paskolos suteikimo dieną sudarė 2 proc. Paskolos palūkanų normos atitiko rinkos palūkanų normą, o už paskolos suteikimą savivaldybė negavo papildomų įplaukų (administravimo mokesčio nebuvo). Pirminio pripažinimo metu apskaitoje buvo registruojama 100 000 litų pinigų išmoka ir tos pačios sumos suteiktos paskolos:

$$AS = 3\,000 / (1+0,03)^1 + 3\,000 / (1+0,03)^2 + 3\,000 / (1+0,03)^3 + 3\,000 / (1+0,03)^4 + 103\,000 / (1+0,03)^5 = 100\,000 \text{ Lt}$$

20X2 m. dėl ekonominių priežasčių 6 mėn. VILIBOR reikšmingai išaugo ir 20X2 m. gruodžio 31 d. sudarė 6 proc. Rengiant 20X2 m. finansines ataskaitas, paskolos vertė įvertinama amortizuota savikaina pritaikius naują rinkos palūkanų normą – 7 proc.:

$$AS_1 = 7\,000 / (1+0,07)^1 + 7\,000 / (1+0,07)^2 + 107\,000 / (1+0,07)^3 = 100\,000 \text{ Lt}$$

Pasikeitus palūkanų normai, paskolos balansinė vertė nesikeičia, kadangi jos amortizuota savikaina yra perskaičiuojama pagal pasikeitusią rinkos palūkanų normą.

30. Pasikeitus subjekto planams ar galimybėms naudoti finansinį turtą, jis gali būti priskiriamas prie kitos šio standarto 20 punkte nurodytos finansinio turto grupės. Perkėlimas į naują finansinio turto grupę apskaitoje registruojamas kaip buvusio turto nurašymas ir naujo turto įsigijimas perkėlimo į kitą grupę dieną. Jeigu finansinis turtas yra apskaitoje registruojamas amortizuota savikaina, ji yra apskaičiuojama taikant rinkos palūkanų normą, buvusią finansinio turto pirminio pripažinimo metu. Finansinio turto balansinės vertės

skirtumas dėl jo priskyrimo kitai finansinio turto grupei pripažįstamas finansinės ir investicinės veiklos pajamomis arba sąnaudomis.

31. Parduoti laikomo finansinio turto tikrosios vertės padidėjimo sumos priskiriamos finansinės ir investicinės veiklos pajamoms, o tikrosios vertės sumažėjimo sumos – finansinės investicinės veiklos sąnaudoms.

32. Finansinio turto, įvertinto amortizuota savikaina, amortizacijos suma, tenkanti ataskaitiniam laikotarpiui, priskiriama finansinės ir investicinės veiklos pajamoms. Amortizacijos suma didinamos finansinės ir investicinės veiklos pajamos ir finansinio turto vertė, o gautos palūkanos apskaitoje registruojamos mažinant finansinio turto vertę ir didinant pinigų balansinį likutį (2 priedas).

33. Jeigu pasikeičia finansinio turto, įvertinto amortizuota savikaina, pinigų srautų sumos arba laikotarpiai, amortizuota savikaina yra apskaičiuojama remiantis naujai nustatytais pinigų srautais. Amortizuotos savikainos pokytis dėl pasikeitusių pinigų srautų sumų arba laikotarpių yra priskiriamas ataskaitinio laikotarpio finansinės ir investicinės veiklos pajamoms arba sąnaudoms.

34. Išlaidos, susijusios su atitinkamos finansinio turto sutarties pakeitimu, išskyrus palūkanų pasikeitimą, pripažįstamos finansinės ir investicinės veiklos sąnaudomis tą ataskaitinį laikotarpį, kurį sąlygos buvo pakeistos.

V. FINANSINIO TURTO NUVERTĖJIMAS

35. Finansinio turto vertė yra sumažėjusi, jei jo balansinė vertė yra didesnė už tikėtiną atgauti už tą finansinį turtą sumą. Paskutinę kiekvieno ataskaitinio laikotarpio (tarpinio ar metinio) dieną viešojo sektoriaus subjektas turi nustatyti, ar yra požymių, kad finansinio turto (ar panašaus finansinio turto vienetų grupės) balansinė vertė gali būti sumažėjusi. Jei pasirodo, kad tokių prielaidų esama, turi būti nustatyta už tą turtą (ar panašaus finansinio turto vienetų grupę) tikėtina atgauti suma ir, sumažinus balansinę vertę, pripažintas nuostolis dėl finansinio turto nuvertėjimo, kuris registruojamas kaip finansinės ir investicinės veiklos sąnaudos.

36. Požymių pavyzdžiai, kad finansinis turtas gali būti nuvertėjęs:

36.1. yra žinoma, kad emitentas turi didelių finansinių sunkumų ar yra didelė tikimybė, kad emitentas bankrutuos;

36.2. dėl emitento finansinių sunkumų aktyviojoje rinkoje yra apribota prekyba emitento nuosavybės vertybiniais popieriais;

36.3. nesilaikoma sutarties sąlygų, pavyzdžiui, laiku nesumokamos skolos arba nevykdomi įsipareigojimai, susiję su palūkanų ar paskolos grąžinimu;

36.4. dėl ekonominių ar teisinių priežasčių, susijusių su skolininko finansiniais sunkumais, viešojo sektoriaus subjektas suteikė skolininkui nuolaidų, kurių priešingu atveju nebūtų suteikęs;

36.5. finansinio turto nuvertėjimas buvo pripažintas ankstesniu ataskaitiniu laikotarpiu;

36.6. ankstesnė patirtis rodo, kad nebus atgauta visa gautinų sumų vertė.

37. Šio standarto 36 punkte išvardytų finansinio turto nuvertėjimo požymių sąrašas nėra baigtinis. Viešojo sektoriaus subjektas gali nustatyti ir kitus požymius, rodančius, kad finansinis turtas gali būti nuvertėjęs.

38. Finansinio turto nuvertėjimo nuostoliai apskaitoje turi būti registruojami apskaičiuota nuvertėjimo suma mažinant turto balansinę vertę ir ta pačia suma registruojant ataskaitinio laikotarpio finansinės ir investicinės veiklos sąnaudas, išskyrus gautinų sumų nuvertėjimo nuostolius, kurie yra priskiriami veiklos sąnaudoms.

39. Jei paskutinę ataskaitinio laikotarpio dieną turima informacija apie finansinio turto tikrąją vertę, finansinio turto nuvertėjimas gali būti registruojamas ne didesnis už to turto tikrąją vertę.

40. Finansinio turto, kuris apskaitoje užregistruotas amortizuota savikaina, nuvertėjimas nustatomas taikant apskaičiuotų palūkanų normą.

Pavyzdys. Jeigu suteiktos paskolos amortizuotai vertei nustatyti buvo taikyta 5 proc. apskaičiuota palūkanų norma, sumažėjusi vertė irgi yra nustatoma taikant 5 proc. normą.

Pavyzdys. Miesto savivaldybė 20X0 m. suteikė 100 000 litų paskolą, grąžintiną po 3 metų, už kurią turi būti mokami 5 proc. metinių palūkanų. Gautinos palūkanos atitiko rinkos palūkanų normą paskolos suteikimo metu, ir pirminio pripažinimo metu apskaitoje buvo registruota 100 000 litų paskolos balansinė vertė. Už 20X1 metus 5 000 litų palūkanos buvo gautos, tačiau 20X1 metais skolininko finansinė būklė reikšmingai pablogėjo ir buvo nustatyta, kad jis visų skolinių įsipareigojimų negalės įvykdyti. Miesto savivaldybė nustatė, kad iš skolininko 20X2 metais bus atgauta 3 000 litų palūkanų suma, o 20X3 metais – 90 000 paskolos ir palūkanų suma. Rengiant 20X1 metų finansines ataskaitas, iš naujo įvertinama suteiktos paskolos amortizuota savikaina, taikant paskolos pirminio pripažinimo metu taikytą palūkanų normą:

$$AS = 3\,000 / (1+0,05)^1 + 90\,000 / (1+0,05)^2 = 84\,490 \text{ Lt}$$

Rengdama 20X1 metų finansines ataskaitas, miesto savivaldybė apskaitoje registruoja 15 510 Lt ($100\,000 - 84\,490 = 15\,510$) paskolos nuvertėjimą ir finansinės ir investicinės veiklos sąnaudas.

41. Jei paskola ar gautina suma garantuotos įkeitimu ir yra tikėtina, kad atsiskaityta bus įkeistu turtu, nuvertėjimą finansinio turto savininkas vertina remdamasis užstato tikrąja verte.

42. Finansinio turto, kuris neregistruojamas tikrąja verte todėl, kad jo tikrosios vertės negalima patikimai nustatyti, balansinė vertė paskutinę kiekvieno ataskaitinio laikotarpio dieną turėtų būti patikrinta, t. y. ar yra šio turto nuvertėjimo požymių. Tai gali būti atliekama remiantis tikėtinų diskontuotų grynąjų pinigų įplaukų diskontuota verte, kaip nurodyta šio standarto 40 punkto pavyzdyje. Jei yra finansinio turto nuvertėjimo požymių, nuostolio dėl jo vertės sumažėjimo dydį parodo to finansinio turto balansinės vertės ir už jį atgautinos sumos skirtumas.

43. Jei per kitą ataskaitinį laikotarpį finansinio turto nuvertėjimo ar abejotinos skolos suma sumažėja, finansinio turto nuvertėjimo nuostoliai turi būti panaikinami. Finansinio turto nuvertėjimo sumos neturi viršyti įsigijimo savikainos pirminio pripažinimo metu ar amortizuotos savikainos, kuri būtų buvusi, jei nuvertėjimas nebūtų buvęs pripažintas. Finansinio turto nuvertėjimo nuostolių naikinama suma gali būti mažesnė arba lygi anksčiau pripažintiems to turto nuvertėjimo nuostoliams. Nuvertėjimo nuostolių panaikinimas apskaitoje registruojamas mažinant veiklos arba finansinės ir investicinės veiklos sąnaudas priklausomai nuo to, kokioms sąnaudoms buvo priskirti nuvertėjimo nuostoliai.

VI. FINANSINIŲ ĮSIPAREIGOJIMŲ SKIRSTYMAS

44. Finansiniai įsipareigojimai skirstomi į ilgalaikius ir trumpalaikius.

44.1. Ilgalaikiai finansiniai įsipareigojimai skirstomi į:

44.1.1. ilgalaikes finansines skolas;

44.1.2. ilgalaikius atidėjinius;

44.1.3. kitus ilgalaikius finansinius įsipareigojimus.

44.2. Trumpalaikiai finansiniai įsipareigojimai skirstomi į:

44.2.1. ilgalaikių atidėjinių einamųjų metų dalį ir trumpalaikius atidėjinius;

44.2.2. kitų ilgalaikių įsipareigojimų einamųjų metų dalį;

44.2.3. trumpalaikes finansines skolas;

44.2.4. mokėtinas sumas į biudžetus ir fondus;

44.2.5. mokėtinas sumas į ES biudžetą;

44.2.6. VMI grąžintinus mokesčius;

44.2.7. tiekėjams mokėtinas sumas;

44.2.8. su darbo santykiais susijusius įsipareigojimus;

44.2.9. kontroliuojamoms ir asocijuotoms įmonėms mokėtinas sumas;

44.2.10. kitus trumpalaikius finansinius įsipareigojimus.

VII. PIRMINIS FINANSINIŲ ĮSIPAREIGOJIMŲ PRIPAŽINIMAS IR VERTINIMAS

45. Finansiniai įsipareigojimai apskaitoje registruojami tik tada, kai yra įvykdomos visos sąlygos, nustatytos įsipareigojimui atsirasti, ir viešojo sektoriaus subjektas prisiima įsipareigojimą sumokėti pinigus ar atsiskaityti kitu finansiniu turtu. Įsipareigojimai pagal planuojamus sandorius nepripažįstami finansiniais įsipareigojimais, kol jie neatitinka finansinio įsipareigojimo apibrėžimo.

Pavyzdys. Viešojo sektoriaus subjektas sudarė sutartį, pagal kurią įsipareigojo po tam tikro laiko pirkti paslaugas iš kito subjekto. Sutarties sudarymo metu įsipareigojimas neregistruojamas, kadangi sutartis nepradėta vykdyti.

46. Pirmą kartą pripažindamas finansinį įsipareigojimą, viešojo sektoriaus subjektas turi įvertinti jį įsigijimo savikaina. Su sandorių sudarymu susijusios išlaidos turi būti pripažįstamos finansinės ir investicinės veiklos sąnaudomis tuo laikotarpiu, kai jos susidaro.

Pavyzdys. Viešojo sektoriaus subjektas sudarė su banku paskolos sutartį, pagal kurią buvo gauta 500 000 litų paskola. Administracinis sutarties sudarymo mokestis sudaro 5 000 litų. Pagal šią sutartį, gavus paskolą, apskaitoje registruojamas 500 000 litų įsipareigojimas (finansinės skolos), o 5 000 litų administracinis mokestis pripažįstamas ataskaitinio laikotarpio finansinės ir investicinės veiklos sąnaudomis.

47. Sudarius mainų sandorį mainais gautas finansinis įsipareigojimas apskaitoje registruojamas įsipareigojimo savikaina, kuri nustatoma pagal mainų sutartyje nurodytą vertę. Jei mainais gauto įsipareigojimo įsigijimo vertė nenurodyta mainų sutartyje, įsipareigojimo savikaina yra lygi mainais atiduoto įsipareigojimo tikrajai vertei.

48. Suteikta garantija pripažįstama finansiniu įsipareigojimu, kai paaiškėja, kad garantinius įsipareigojimus reikės vykdyti. Iki finansinio įsipareigojimo pripažinimo suteiktos garantijos apskaitoje registruojamos pagal 18-ojo VSAFAS „Atidėjiniai, neapibrėžtieji įsipareigojimai, neapibrėžtasis turtas ir poataskaitiniai įvykiai“ reikalavimus.

VIII. PASKESNIS FINANSINIŲ ĮSIPAREIGOJIMŲ ĮVERTINIMAS

49. Kiekvieną kartą sudarant finansines ataskaitas finansiniai įsipareigojimai (išskyrus trumpalaikius, kurie nesusiję su rinkos kainomis) turi būti iš naujo įvertinami:

- 49.1. finansiniai įsipareigojimai, susiję su rinkos kainomis, – tikrąja verte;
- 49.2. iš suteiktų garantijų kilę finansiniai įsipareigojimai – tikrąja verte;
- 49.3. kiti ilgalaikiai finansiniai įsipareigojimai – amortizuota savikaina;
- 49.4. kiti trumpalaikiai finansiniai įsipareigojimai – įsigijimo savikaina.

50. Finansiniams įsipareigojimams, susijusiems su rinkos kainomis, priskiriami įsipareigojimai, kurių vertės kitimas yra susijęs su tam tikro turto tikrosios vertės arba rinkos indekso kitimu. Finansinių įsipareigojimų, susijusių su rinkos kainomis, tikroji vertė nustatoma remiantis atitinkamo turto kainomis arba rinkos indekso vertėmis, paskelbtomis aktyviojoje rinkoje paskutinę ataskaitinio laikotarpio (tarpinio ir metinio) dieną.

51. Iš išplatintų obligacijų kylantys finansiniai įsipareigojimai yra įvertinami tik amortizuota savikaina.

52. Kitų ilgalaikių finansinių įsipareigojimų (gautų paskolų, išleistų obligacijų, išduotų vekselių) amortizuota savikaina yra apskaičiuojama pritaikius rinkos palūkanų normą, buvusią paskolos gavimo momentu:

$$AS = PS_1 / (1+r)^1 + PS_2 / (1+r)^2 + \dots + PS_n / (1+r)^n, \text{ kur}$$

AS – amortizuota paskolos savikaina;

$PS_1 \dots PS_n$ – 1-ojo – n-tojo laikotarpio grynieji būsimieji pinigų srautai;

r – nustatyta rinkos palūkanų;

1 ... n – laikotarpiai, kurių grynieji būsimieji pinigų srautai skaičiuojami.

Pavyzdys. Valstybės išdas išleido ir išplatino 3 metų trukmės 1 000 000 litų nominalios vertės skolos vertybinių popierių, už kuriuos bus mokama 3 proc. metinių palūkanų. Rinkos palūkanų norma, už kurią valstybė skolinasi 3 metų laikotarpiui, yra 5 proc. Kadangi skolos vertybiniai popieriai buvo išplatinti mokant mažesnes palūkanas, finansinio įsipareigojimo amortizuota savikaina yra mažesnė už gautas pinigines įplaukas. Skolos vertybinių popierių amortizuota savikaina apskaičiuojama:

$$AS = 30\,000 / (1+0,05)^1 + 30\,000 / (1+0,05)^2 + 1\,030\,000 / (1+0,05)^3 = 945\,535 \text{ Lt}$$

Valstybės išdas apskaitoje registruoja 1 000 000 litų vertės gautas pinigines įplaukas, 945 535 litų vertės finansinį įsipareigojimą ir 54 465 litų skirtumą pripažįsta finansinės ir investicinės veiklos pajamomis.

53. Rinkos palūkanų norma atitinka rinkoje taikomas paskolų palūkanų normas, už kurias viešojo sektoriaus subjektas galėtų gauti paskolą suteiktos paskolos laikotarpiui. Jeigu paskolos ar skolos vertybinių popierių palūkanų norma atitinka rinkos palūkanų normą, paskolos amortizuota savikaina sutampa su nominaliąja verte.

54. Laikoma, kad išleistų skolos vertybinių popierių palūkanų norma atitinka rinkos palūkanų normą, jeigu skolos vertybiniai popieriai yra išplatinami aukciono ar kitu viešuoju būdu.

Pavyzdys. Viešojo sektoriaus subjektas aukcionu išplatina 2 metų trukmės 500 000 litų vertės skolos vertybinių popierių. Vertybiniai popieriai yra išplatinami dalimis už skirtingas metinių palūkanų normas. Tačiau, kadangi skolos vertybiniai popieriai yra platinami viešuoju būdu, pasiūlytos palūkanų normos atitinka rinkos palūkanų normą. Gavus pinigines lėšas už išleistus vertybinius popierius, apskaitoje yra registruojamas 500 000 litų ilgalaikis finansinis įsipareigojimas.

55. Finansinio įsipareigojimo įsigijimo savikainos ir amortizuotos savikainos skirtumas apskaitoje pripažįstamas kaip finansinės ir investicinės veiklos pajamos (sąnaudos). Jeigu viešojo sektoriaus subjektas gauna kito viešojo sektoriaus subjekto garantiją ir dėl to finansinis įsipareigojimas yra prisiimamas palankesnėmis nei rinkos sąlygomis, viešojo sektoriaus subjektas apskaitoje registruoja finansinės ir investicinės veiklos pajamas.

Pavyzdys. 20X0 m. gruodžio mėn. viešojo sektoriaus subjektas iš banko gauna 300 000 litų 5 metų paskolą, už kurią mokama 5 proc. metinių palūkanų. Paskolai grąžinti yra suteikta valstybės garantija. Už suteiktą valstybės garantiją viešojo sektoriaus subjektas sumoka 3 proc. paskolos sumos. Jeigu garantija nebūtų suteikta, metinė palūkanų norma būtų 7 proc. Rengiant finansines ataskaitas, paskolos amortizuota savikaina pritaikius 5 proc. palūkanų normą sudaro 300 000 litų, o pritaikius rinkos palūkanų normą (7 proc.) – 275 399 litus. Gautos garantijos tikroji 24 601 lito vertė apskaitoje registruojama mažinant finansinio įsipareigojimo vertę ir pripažįstant finansinės ir investicinės veiklos pajamas veiklos rezultatų ataskaitoje. Už garantiją sumokėta suma (9 000 Lt) pripažįstama 20X0 m. gruodžio mėn. veiklos rezultatų ataskaitoje finansinės ir investicinės veiklos sąnaudomis.

56. Jeigu gautų paskolų ar išleistų skolos vertybinių popierių palūkanų normos yra kintamos ir jos reikšmingai pasikeičia, amortizuota savikaina yra perskaičiuoja pritaikius naują, t. y. pasikeitusią, palūkanų normą.

57. Suteiktą garantiją pripažinus finansiniu įsipareigojimu, iki garantijos galiojimo pabaigos ji įvertinama tikrąja verte, o jeigu tikrosios vertės negalima patikimai nustatyti, – atidėjinio, sudaryto garantijai padengti, suma, tačiau ji negali viršyti garantijos sutartyje nustatytos sumos.

58. Finansinių įsipareigojimų, apskaitoje registruojamų tikrąja verte, tikrosios vertės padidėjimo sumos priskiriamos finansinės ir investicinės veiklos sąnaudoms, o sumažėjimo sumos – finansinės ir investicinės veiklos pajamoms.

59. Finansinio įsipareigojimo, įvertinto amortizuota savikaina, amortizacijos suma, tenkanti ataskaitiniam laikotarpiui, priskiriama finansinės ir investicinės veiklos sąnaudoms.

60. Visos administracinės išlaidos, susijusios su finansinių įsipareigojimų sąlygų pasikeitimu, išskyrus palūkanų pasikeitimą, turi būti pripažįstamos finansinės ir investicinės veiklos sąnaudomis tą ataskaitinį laikotarpį, kurį pasikeitė sąlygos.

Pavyzdys. Savivaldybė susitarė su banku atidėti paskolos grąžinimo terminą 6 mėnesiams. Už sutarties pakeitimą bankui yra mokamas administracinis mokestis, kuris pripažįstamas finansinės ir investicinės veiklos sąnaudomis.

IX. FINANSINIO TURTO IR FINANSINIŲ ĮSIPAREIGOJIMŲ NURAŠYMAS

61. Viešojo sektoriaus subjektas turi nurašyti iš apskaitos registru finansinį turtą (ar jo dalį) tik tada, kai jis netenka teisės to finansinio turto (ar jo dalies) kontroliuoti. Viešojo sektoriaus subjektas netenka teisės kontroliuoti finansinio turto tada, kai jis gauna visą sutartyje numatytą naudą, baigiasi teisių galiojimo laikas arba subjektas perleidžia šias teises kitoms šalims.

62. Gautinų sumų (skolų) perleidimo sandoris laikomas skolų pardavimu ir jos iš karto nurašomos iš apskaitos registru, jei:

62.1. viešojo sektoriaus subjektas, perleisdamas skolas, perduoda visą su jų gavimu susijusią riziką ir nėra numatyta atgalinio skolų atpirkimo;

62.2. perleidžiamos skolos gali būti patikimai įvertintos (abejotinos skolos, nuolaidos, skolų išieškojimo sąnaudos ir pan.);

62.3. nenumatyta, kad skolų pirkėjas gali atsisakyti šio sandorio.

63. Jeigu perleistų gautinų sumų balansinė vertė skiriasi nuo gauto atlygio tikrosios vertės, šis skirtumas yra priskiriamas finansinės ir investicinės veiklos pajamoms, jeigu atlygio suma didesnė už perleisto finansinio turto balansinę vertę, arba nuostoliams, jeigu atlygio suma mažesnė už perleisto turto balansinę vertę.

Pavyzdys. Savivaldybė viešojo konkurso metu už 20 000 litų perleidžia reikalavimo teisę į 30 000 litų balansinės vertės gautiną sumą. Gavus atlygį už perleistą reikalavimo teisę, apskaitoje registruojami 20 000 litų gauti pinigai ir nurašomas 30 000 litų finansinis turtas (gautinos sumos). Gauto ir perleisto finansinio turto 10 000 litų skirtumas priskiriamas finansinės ir investicinės veiklos sąnaudoms.

64. Jei gautinų sumų ar kito finansinio turto perleidimo sandoris neatitinka 62 punkto reikalavimų, t. y. numatytas atgalinis skolų arba finansinio turto atpirkimas arba nėra perleidžiama visa su turto atgavimu susijusi rizika, toks sandoris apskaitoje laikomas gautinų sumų (finansinio turto) perleidimu įkeičiant. Dėl to atsiranda įsipareigojimas turtą atpirkti ir tokia ūkinė operacija yra analogiška paskolos gavimui už užstatą.

Pavyzdys. Savivaldybė sudaro atpirkimo sandorį, pagal kurį už 1 000 000 litų perleidžia teisę į savivaldybei priklausančios įmonės akcijas, tačiau toliau kontroliuoja tos įmonės veiklą, o po tam tikro laiko perleistą teisę į akcijas savivaldybė išpirks. Kadangi iš esmės savivaldybė gavo paskolą už užstatą (kontroliuojamos įmonės akcijas), apskaitoje registruojamos gautos piniginės įplaukos ir įsiskolinimas paskolą suteikusiam subjektui, nenurašant investicijos į įmonės akcijas.

65. Viešojo sektoriaus subjektas turi nurašyti iš apskaitos registrų finansinį įsipareigojimą ar jo dalį tik tada, kai įsipareigojimas įvykdomas, yra panaikinamas ar nustoja galioti.

66. Jei paskolos gavėjas ir paskolos davėjas keičia paskolos sutartį į kitą, kurios sutartinės sąlygos iš esmės skiriasi, senoji skola yra nurašoma iš apskaitos registrų ir užregistruojama nauja skola. Iš esmės pakeitus paskolos sutarties sąlygas, esama skola nurašoma iš apskaitos registrų ir užregistruojama nauja skola.

Pavyzdys. Miesto savivaldybė 20X1 metais sudarė paskolos sutartį su banku, pagal kurią gavo 1 000 000 litų 5 metų trukmės paskolą, už kurią bus mokama 5 proc. fiksuotų metinių palūkanų. 20X3 metais palūkanų normos rinkoje sumažėjo ir paskolos sutartis buvo pakeista, padidinant paskolos sumą iki 1 500 000 litų ir nurodant, kad paskolos grąžinimo terminas yra 20X9 metai, o mokamos metinės palūkanos sudaro 3 proc. Pradinio pripažinimo metu apskaitoje buvo registruojamos 1 000 000 litų piniginės įplaukos ir finansinė skola. Pakeitus paskolos sutartį, apskaitoje nurašoma 1 000 000 litų finansinė skola, registruojamos papildomos 500 000 litų piniginės įplaukos ir 1 500 000 litų finansinė skola. Naujai įregistruotos finansinės skolos atitinka pakeistoje paskolos sutartyje nurodytą paskolos sumą.

67. Jei viešojo sektoriaus subjektas perleidžia dalį arba visą finansinį įsipareigojimą kitiems subjektams ir neįsipareigoja jų atpirkti, bet prisiima naują finansinį įsipareigojimą, perleistasis finansinis įsipareigojimas arba jo dalis nurašomi iš apskaitos registrų.

X. IŠVESTINIŲ FINANSINIŲ PRIEMONIŲ PRIPAŽINIMAS IR APSKAITA

68. Išvestinės finansinės priemonės vertė kinta dėl prekių kainos, palūkanų normos, vertybinių popierių kainos, valiutos kurso, kainos ar palūkanų normos indekso, kreditingumo įvertinimo, kredito indekso ar dėl panašaus nuo subjekto nepriklausomo kintamojo, kuriai palyginti su kitomis sandorių rūšimis, panašiai reaguojančiomis į rinkos sąlygų pokyčius, reikia labai mažų arba apskritai nereikia pradinių investicijų, taip pat pagal kurią turi būti atsiskaityta ateityje.

69. Išvestinės finansinės priemonės yra dažniausiai susietos su akcijų, obligacijų, valiutų, žaliavų ir kitų objektų pirkimo-pardavimo sandoriais. Išvestinių finansinių priemonių pavyzdžiai:

69.1. išankstiniai sandoriai;

69.2. apsikeitimo sandoriai;

69.3. pasirinkimo pirkti ir pasirinkimo parduoti sandoriai.

70. Išvestinės finansinės priemonės taip pat gali būti įterptos į kitas finansines priemones ir naudojamos apsidrausti nuo rizikos.

71. Iš išvestinės finansinės priemonės atsirandantį finansinį turtą arba finansinį įsipareigojimą viešojo sektoriaus subjektas turi registruoti apskaitoje, kai pagal sutartį įgyja teisę gauti turtą arba prisiima įsipareigojimą atsiskaityti turtu.

72. Iš išvestinės finansinės priemonės atsirandantis finansinis turtas arba finansinis įsipareigojimas pirmą kartą apskaitoje registruojamas įsigijimo savikaina.

73. Su finansiniu turtu ar finansiniu įsipareigojimu, atsirandančiu iš išvestinės finansinės priemonės, susijusios sandorio sudarymo išlaidos priskiriamos pirminio pripažinimo laikotarpio finansinės ir investicinės veiklos sąnaudoms.

Pavyzdys. 20X1 m. viešojo sektoriaus subjektas sumokėjęs 10 000 litų įsigyja teisę įsigyti 1 000 000 JAV dolerių už 2 500 000 litų. Sutarties (sandorio) sudarymo išlaidos sudarė 2 000 litų. Pirminio pripažinimo metu apskaitoje registruojamas 10 000 litų vertės finansinis turtas ir 2 000 litų finansinės ir investicinės veiklos sąnaudos.

74. Paskutinę kiekvieno ataskaitinio laikotarpio (tarpinio ir metinio) dieną iš išvestinių finansinių priemonių atsirandantis finansinis turtas ir finansinis įsipareigojimas turi būti vertinami ir rodomi finansinėse ataskaitose tikrąja verte, išskyrus tuos atvejus, kai jų tikroji vertė negali būti patikimai nustatyta. Nustatant tikrąją vertę, galimos sandorio vykdymo išlaidos nėra įtraukiamos, šios išlaidos bus registruojamos apskaitoje tada, kai bus patirtos.

75. Turto arba įsipareigojimų iš išvestinių finansinių priemonių tikrosios vertės pokytis pripažįstamas finansinės ir investicinės veiklos pajamomis arba sąnaudomis tą ataskaitinį laikotarpį, už kurį nustatytas.

76. Jei išvestinės finansinės priemonės tikroji vertė negali būti patikimai nustatyta, tai iš tos priemonės atsiradęs finansinis turtas ar finansinis įsipareigojimas parodomas įsigijimo savikaina atėmus nuvertėjimą.

XI. IŠVESTINIŲ FINANSINIŲ PRIEMONIŲ TIKROSIOS VERTĖS NUSTATYMAS

77. Išvestinių finansinių priemonių tikroji vertė nustatoma pasirinktu periodiškumu, bet ne rečiau kaip paskutinę kiekvieno ataskaitinio laikotarpio (tarpinio ir metinio) dieną.

78. Išvestinės finansinės priemonės tikroji vertė gali būti nustatoma šiais būdais:

78.1. pagal aktyviojoje rinkoje skelbiamą rinkos kainą;

78.2. naudojant tikrosios vertės nustatymo būdus, pagal kuriuos ši vertė apskaičiuojama remiantis aktyviosios rinkos kainų duomenimis. Tikrosios vertės skaičiavimai remiantis šiuo būdu parodyti šio standarto 81 punkte.

79. Išvestinės finansinės priemonės tikrąją vertę nustatant pagal aktyviojoje rinkoje skelbiamą jų rinkos kainą, naudojama aktyviojoje rinkoje skelbiama paskutinės ataskaitinio laikotarpio dienos kaina.

80. Jei rinkos kaina nėra žinoma, tikrajai vertei nustatyti gali būti naudojama paskutinio analogiško sudaryto sandorio kaina, jeigu ekonominės aplinkybės nuo sandorio sudarymo dienos iki paskutinės ataskaitinio laikotarpio dienos nėra reikšmingai pasikeitusios.

81. Jeigu tokiomis išvestinėmis finansinėmis priemonėmis aktyviojoje rinkoje neprekiuojama, tikroji jų vertė gali būti nustatoma remiantis kitais tikrosios vertės nustatymo būdais, tarp jų ir pinigų srautų metodu, remiantis aktyviosios rinkos kainomis. Jeigu yra galimybė nepanaudoti išvestinės finansinės priemonės ir jeigu pinigų srautai, nepanaudojus išvestinės finansinės priemonės, yra palankesni, negu ją panaudojant, išvestinės finansinės priemonės vertė yra lygi nuliui.

Tikroji vertė yra apskaičiuojama pagal formulę:

$$TV = (PS_1 - PS_2) / (1+r)^n, \text{ kur:}$$

PS₁ – pinigų srautai, panaudojus išvestinę finansinę priemonę (pasirinkimo teisę);

PS₂ – pinigų srautai, nepanaudojus išvestinės finansinės priemonės (pasirinkimo teisės);

r – diskonto norma;

n – laikotarpis, kurio gryniesi būsimieji pinigų srautai yra skaičiuojami.

Pavyzdys. Valstybės išdas 20X2 m. pabaigoje už 10 000 litų įsigijo pasirinkimo teisę 20X5 metais įsigyti 100 000 JAV dolerių už 250 000 litų. Įsigijus išvestinę finansinę priemonę, finansinės būklės ataskaitoje buvo parodytas 10 000 litų piniginių lėšų sumažėjimas ir 10 000 litų vertės finansinis turtas iš išvestinės finansinės priemonės. Rengiant 20X3 m. finansines ataskaitas, JAV dolerio kursas pakilo iki 2,75 lito už 1 JAV dolerį.

Pasirinkimo sandorio tikroji vertė 20X3 m. gruodžio 31 d., nustačius 5 proc. diskonto normą, yra apskaičiuojama:

$$(-250\,000 - (-100\,000 \times 2,75)) / (1 + 0,05)^3 = 21\,596.$$

Pakilus JAV dolerio kursui, įsigyta pasirinkimo teisė suteikė galimybę įsigyti užsienio valiutos palankesnėmis nei rinkos sąlygomis, ir pasirinkimo teisės vertė išaugo. 11 596 litų pasirinkimo sandorio vertės padidėjimas yra registruojamas didinant iš pasirinkimo sandorio atsiradusio finansinio turto balansinę vertę ir pripažįstant finansinės ir investicinės veiklos pajamas.

20X4 m. gruodžio 31 d. JAV dolerio kursas sumažėjo iki 2,4 lito už 1 JAV dolerį. Esant tokiam kursui, neverta pasinaudoti pasirinkimo teise ir įsigyti JAV dolerių po 2,5 lito. Todėl, rengiant 20X4 m. finansines ataskaitas, iš pasirinkimo sandorio atsiradusio finansinio turto balansinė vertė sumažėja iki 0 ir pripažįstamos 21 596 lito finansinės ir investicinės veiklos sąnaudos ir finansinio turto sumažėjimas.

20X5 m. rugsėjo 30 d. JAV dolerio kursas pakilo iki 2,6 lito už 1 JAV dolerį. Esant tokiam kursui, pasinaudojama pasirinkimo teise ir valstybės išdas 100 000 JAV dolerių įsigijo už 250 000 litų. Įsigytas finansinis turtas (JAV doleriai) pirminio pripažinimo metu registruojamas įsigijimo verte (250 000 litų). Kadangi pagal 20X5 m. rugsėjo 30 d. galiojantį JAV dolerio kursą, įsigyto turto vertė yra lygi 260 000 litų, rengiant 20X5 m. rugsėjo 30 d. tarpines finansines ataskaitas registruojamos 10 000 litų finansinės ir investicinės veiklos pajamos dėl užsienio valiutos kurso pasikeitimo.

82. Diskonto normai nustatyti viešojo sektoriaus subjektas gali naudoti, pavyzdžiui:

82.1. rinkoje taikomas to paties laikotarpio palūkanų normos, už kurias viešojo sektoriaus subjektas galėtų gauti paskolą;

82.2. viešojo sektoriaus subjekto gautų tos pačios trukmės paskolų palūkanų normą;

82.3. to paties laikotarpio Vyriausybės vertybinių popierių palūkanų normą, pakoreguotą atsižvelgiant į rizikos veiksnius, susijusius su viešojo sektoriaus objektu ir ūkio šaka, kuriai priskirta viešojo sektoriaus subjekto veikla.

XII. IŠ IŠVESTINIŲ FINANSINIŲ PRIEMONIŲ ATSIKANDANČIO FINANSINIO TURTO NUVERTĖJIMAS IR NURAŠYMAS

83. Jei iš išvestinės finansinės priemonės atsikandantis finansinis turtas apskaitoje registruojamas įsigijimo savikaina, viešojo sektoriaus subjektas, sudarydamas finansines ataskaitas, turi patikrinti, ar to turto balansinė vertė neviršija tikėtinos už tą turtą gauti sumos.

84. Jei iš išvestinės finansinės priemonės atsiradusio finansinio turto balansinė vertė reikšmingai viršys sumą, kurią tikimasi gauti už tą turtą, ar išvestinės finansinės priemonės panaudojimo teikiamą potencialią naudą, tai šio turto balansinė vertė turi būti sumažinama iki tos tikėtinos gautinos sumos arba naudos vertės.

85. Kai pasibaigia iš išvestinės finansinės priemonės kylančios teisės ir įsipareigojimai, jie turi būti nurašyti iš apskaitos registrų ir neturi būti rodomi finansinės būklės ataskaitoje.

XIII. INFORMACIJOS PATEIKIMAS FINANSINIŲ ATASKAITŲ AIŠKINAMAJAME RAŠTE

86. Šio standarto 87–101 punktuose nurodyta informacija turi būti pateikiama žemesniojo ir aukštesniojo lygių finansinių ataskaitų aiškinamajame rašte (toliau – aiškinamasis raštas).

87. Viešojo sektoriaus subjektas aiškinamajame rašte turi pateikti informaciją apie taikomą apskaitos politiką ir metodus, siekiant valdyti arba mažinti šią riziką:

87.1. palūkanų normos riziką;

87.2. likvidumo riziką, t. y. riziką, kad viešojo sektoriaus subjektas negalės laiku įvykdyti finansinių įsipareigojimų;

87.3. kredito riziką, t. y. riziką, kai kita sandorio šalis gali tapti nepajėgi vykdyti savo įsipareigojimų ir dėl to viešojo sektoriaus subjektas patirs nuostolių;

87.4. valiutos kurso riziką.

88. Aiškinamajame rašte apie apsidraudimo priemones turi būti pateikta ši informacija:

88.1. trumpas kiekvieno reikšmingo apdrausto objekto finansinės rizikos valdymo tikslų ir politikos aprašymas;

88.2. apsidraudimo priemonių aprašymas;

88.3. apdraustų objektų aprašymas ir jų tikroji vertė paskutinę ataskaitinio laikotarpio dieną;

88.4. rizikos, nuo kurios yra apsidrausta, rūšys;

88.5. apie apsidraudimo priemones planuojamiems sandoriams apdrausti turi būti:

88.5.1. nurodyti laikotarpiai, kada planuojami sandoriai turėtų būti įvykdyti;

88.5.2. aprašyti planuojami sandoriai, kurie yra apdrausti, tačiau nesitikima, kad bus vykdomi.

89. Viešojo sektoriaus subjektas turi pateikti informaciją apie tikrąją vertę apskaitoje registruojamo parduoti laikomo finansinio turto pokytį per ataskaitinį laikotarpį pagal privalomą formą, pateiktą 3 priede.

90. Jeigu dalis parduoti laikomo finansinio turto yra apskaitoje registruojama įsigijimo savikaina, aiškinamajame rašte turi būti nurodytos priežastys, kodėl tikroji vertė nėra nustatoma.

91. Viešojo sektoriaus subjektas turi pateikti informaciją apie suteiktų paskolų grąžinimo terminus, gaunamas palūkanas, paskolų valiutas ir gautus užstatus.

92. Viešojo sektoriaus subjektas turi pateikti informaciją apie iki išpirkimo termino laikomo finansinio turto pokytį per ataskaitinį laikotarpį pagal privalomą formą, pateiktą 4 priede.

93. Viešojo sektoriaus subjektas turi pateikti informaciją apie iki išpirkimo termino laikomą finansinį turtą paskutinę ataskaitinio laikotarpio dieną pagal privalomą formą, pateiktą 5 priede.

94. Viešojo sektoriaus subjektas turi pateikti informaciją apie suteiktas paskolas pagal paskutinės ataskaitinio laikotarpio dienos būklę pagal privalomą formą, pateiktą 6 priede.

95. Viešojo sektoriaus subjektas turi nurodyti finansinio turto, išreikšto užsienio valiutomis, balansines vertes paskutinę ataskaitinio laikotarpio dieną pagal reikšmingas finansinio turto rūšis ir užsienio valiutą.

96. Be to, viešojo sektoriaus subjektas turi pateikti šią informaciją apie:

96.1. gautinų sumų įsigijimo savikainą, nuvertėjimą ir balansinę vertę paskutinę ataskaitinio laikotarpio dieną;

96.2. stambiausių gautinų sumų grupes, kurių nuvertėjimas pripažintas, ir nuvertėjimo pripažinimo priežastis;

96.3. finansinio turto, įskaitant pinigus, kurių naudojimas apribotas, suma.

97. Viešojo sektoriaus subjektas turi pateikti informaciją apie finansinių įsipareigojimų, apskaitoje registruojamų amortizuota savikaina, pokytį per ataskaitinį laikotarpį pagal privalomą formą, pateiktą 7 priede.

98. Viešojo sektoriaus subjektas turi pateikti informaciją apie gautas paskolas ir išleistus skolos vertybinius popierius pagal paskutinės ataskaitinio laikotarpio dienos būklę pagal įsipareigojimų įvykdymo terminus ir pagal privalomą formą, pateiktą 8 priede.

99. Viešojo sektoriaus subjektas turi pateikti informaciją apie finansinius įsipareigojimus, kylančius iš garantijų sutarčių, nurodant jų balansinę vertę ir galimybes atgauti sumas, kurios bus išleistos garantiniams įsipareigojimams vykdyti.

100. Viešojo sektoriaus subjektas turi parodyti mokėtinų sumų, išleistų skolos vertybinių popierių ir gautų paskolų, denominuotų užsienio valiutomis, balansines vertes pagal paskutinės ataskaitinio laikotarpio dienos būklę, sudarydamas sąrašą pagal reikšmingas finansinio įsipareigojimo rūšis ir užsienio valiutą.

101. Finansinių ataskaitų aiškinamajame rašte turi būti pateikiama informacija apie išvestinių finansinių priemonių balansines vertes paskutinę ataskaitinio laikotarpio dieną ir per ataskaitinį laikotarpį veiklos rezultatų ataskaitoje pripažintas iš išvestinių finansinių priemonių atsirandančio finansinio turto ir finansinių įsipareigojimų tikrosios vertės pasikeitimo pajamas ir sąnaudas.

FINANSINIO TURTO IR FINANSINIŲ ĮSIPAREIGOJIMŲ PIRMINIO IR PASKESNIO ĮVERTINIMO SCHEMA

Finansinio turto įvertinimo schema

Finansinio turto grupės pavadinimas	Pirminis įvertinimas	Paskesnis įvertinimas
Parduoti laikomas finansinis turtas	Įsigijimo savikaina	Tikrąja verte*
Iki išpirkimo termino laikomas ilgalaikis finansinis turtas		Amortizuota savikaina
Iki išpirkimo termino laikomas trumpalaikis finansinis turtas		Įsigijimo savikaina, atėmus nuvertėjimo nuostolius
Ilgalaikės paskolos ir gautinos sumos		Amortizuota savikaina
Trumpalaikės paskolos ir gautinos sumos		Įsigijimo savikaina, atėmus nuvertėjimo nuostolius

* Investicijos į nuosavybės vertybinius popierius, kuriais nėra prekiaujama aktyviojoje rinkoje, paskesnio įvertinimo metu apskaitoje turi būti registruojamos įsigijimo savikaina, atėmus nuvertėjimo nuostolius.

Finansinių įsipareigojimų įvertinimo schema

Finansinių įsipareigojimų pavadinimas	Pirminis įvertinimas	Paskesnis įvertinimas
Finansiniai įsipareigojimai, susiję su rinkos kainomis	Įsigijimo savikaina	Tikrąja verte
Iš suteiktų garantijų kilę įsipareigojimai		Tikrąja verte**
Kiti ilgalaikiai finansiniai įsipareigojimai		Amortizuota savikaina
Kiti trumpalaikiai finansiniai įsipareigojimai		Įsigijimo savikaina

** Jeigu tikrosios vertės negalima patikimai nustatyti, iš suteiktų garantijų kilę įsipareigojimai įvertinami atidėjinio, sudaryto garantijai padengti, suma, tačiau ji negali viršyti garantiniame rašte nurodytos sumos.

Iš išvestinių finansinių priemonių atsirandančio finansinio turto ir įsipareigojimų vertinimas

Pirminis pripažinimas – įsigijimo savikaina;

Paskesnis vertinimas – tikrąja verte.***

*** Jeigu išvestinės finansinės priemonės tikrosios vertės negalima patikimai nustatyti, iš tos priemonės atsiradęs finansinis turtas ar įsipareigojimas apskaitoje registruojamas įsigijimo savikaina, atėmus turto nuvertėjimą.

FINANSINIO TURTO IR FINANSINIŲ ĮSIPAREIGOJIMŲ AMORTIZUOTOS SAVIKAINOS NUSTATYMO IR APSKAITOS PAVYZDŽIAI

1 pavyzdys

20X0 m. gruodžio mėn. viešojo sektoriaus subjektas už 10 000 litų įsigyja 5 metų trukmės 10 000 litų nominaliosios vertės skolos vertybinių popierių, kurie bus išperkami 20X5 metų pabaigoje ir už kuriuos mokama 3 proc. fiksuotų metinių palūkanų, t.y. 300 Lt kasmet ($10\,000 \cdot 3\% = 300$ litų). Emitento analogiško periodo trukmės skolos vertybinių popierių metinė palūkanų norma sudaro 5 proc. Skolos vertybinius popierius numatoma laikyti iki išpirkimo termino.

Amortizuota vertybinių popierių savikaina yra apskaičiuojama pagal formulę:

$$TV = \frac{300}{(1 + 0,05)^1} + \frac{300}{(1 + 0,05)^2} + \frac{300}{(1 + 0,05)^3} + \frac{300}{(1 + 0,05)^4} + \frac{300}{(1 + 0,05)^5}$$

Išsprendus lygtį, nustatyta skolos vertybinių popierių amortizuota savikaina 20X0 gruodžio 31d. yra 9 134 litai.

Lentelėje pateikta informacija apie skolos amortizuotą savikainą, palūkanų pajamas ir pinigų srautus kiekvienu ataskaitiniu laikotarpiu.

litas				
Metai	Amortizuota savikaina metų pradžioje	Amortizacijos suma pagal apskaičiuotą palūkanų normą (5 proc.)	Pinigų srautai (gautos palūkanos ir pagrindinė suma)	Amortizuota savikaina metų pabaigoje (A+B-C)
	A	B	C	D
20X1	9 134	457	300	9 291
20X2	9 291	465	300	9 456
20X3	9 456	473	300	9 628
20X4	9 628	481	300	9 810
20X5	9 810	490	10 300	-

20X0 m. gruodžio mėn., įsigijęs skolos vertybinių popierių, viešojo sektoriaus subjektas apskaitoje registruoja 10 000 piniginių lėšų sumažėjimą ir 10 000 litų vertės investicijas į skolos vertybinius popierius. 20X0 m. gruodžio mėn. 31 d. finansinis turtas įvertinamas taikant amortizuotą savikainą – 866 litais ($10\,000 - 9\,134 = 866$) mažinama investicija į skolos vertybinius popierius ir pripažįstamos 866 litų finansinės ir investicinės veiklos sąnaudos.

Kadangi 20X0 m. gruodžio mėn. 31d. finansinis turtas buvo pripažintas taikant amortizuotą savikainą paskesnio įvertinimo metu nebereikia atlikti perskaičiavimų, o apskaičiuota palūkanų norma kitais periodais sutampa su rinkos palūkanų norma pirminio pripažinimo metu.

20X1 metais registruojamos 457 litų amortizacijos pajamos didinant investicijų į skolos vertybinius popierius balansinę vertę, o gautos 300 litų įplaukos apskaitoje registruojamos mažinant investicijų į skolos vertybinius popierius balansinę vertę. Paskesniais metais atliekamos analogiškos apskaitos operacijos.

Viešojo sektoriaus subjektas, skolos vertybinių popierių emitentas, 20X0 m. gruodžio mėn. analogiškai apskaitoje registruoja 10 000 piniginių lėšų įplaukas ir 10 000 litų skolos įsipareigojimus. 20X0 m. gruodžio mėn. 31 d. 866 litų skirtumas (10 000 – 9 134 = 866) yra registruojamas mažinant skolos įsipareigojimų balansinę vertę ir ta pačia suma didinant finansinės ir investicinės veiklos pajamas.

20X1 metais registruojamos 457 litų amortizacijos sąnaudos, didinant skolos įsipareigojimų balansinę vertę, o sumokėta 300 litų suma apskaitoje registruojama mažinant skolos įsipareigojimų balansinę vertę. Paskesniais metais atliekamos analogiškos apskaitos operacijos.

2 pavyzdys

20X2 m. sausio mėn. savivaldybė kitam viešojo sektoriaus subjektui suteikia 3 metų trukmės 100 000 litų beprocentę paskolą. Paskolos gavėjas neturi analogiškų paskolos trukmės įsipareigojimų. Analogiško periodo trukmės paskolų rinkos vidutinė metinė palūkanų norma yra 4 proc.

Finansinio turto amortizuota savikaina yra apskaičiuojama:

$$TV = \frac{100\,000}{(1 + 0,04)^3} = 88\,900$$

Lentelėje pateikta informacija apie skolos amortizuotą savikainą palūkanų pajamas ir pinigų srautus kiekvienu ataskaitiniu laikotarpiu.

ltais

Metai	Amortizuota savikaina metų pradžioje	Amortizacijos suma pagal rinkos palūkanų normą (4 proc.)	Pinigų srautai (gautos palūkanos ir pagrindinė suma)	Amortizuota savikaina metų pabaigoje (A+B-C)
	A	B	C	D
20X2	88 900	3 556	-	92 456
20X3	92 456	3 698	-	96 154
20X4	96 154	3 846	100 000	-

20X2 m. sausio mėn. savivaldybė registruoja 100 000 litų vertės finansinį turtą ir 100 000 litų pinigų sumažėjimą.

2002 m. sausio 31 d. 11 100 litų vertės skirtumas (100 000 – 88 900 = 11 100) yra registruojamas kaip finansinio turto sumažėjimas ir finansinės ir investicinės veiklos sąnaudos.

20X2–20X4 metais veiklos rezultatų ataskaitos finansinės ir investicinės veiklos straipsniuose yra rodomos atitinkamai 3 556 litų 3 698 litų ir 3 846 litų finansinės ir investicinės veiklos pajamos ta pačia suma didinant suteiktos paskolos balansinę vertę.

3 pavyzdys

20X1 m. sausio mėn. pradžioje viešojo sektoriaus subjektas už 4 900 litų vertybinių popierių rinkoje įsigyja 5 metų trukmės 5 000 litų nominaliosios vertės skolos vertybinių popierių, kurie bus išperkami 20X5 metų pabaigoje ir už kuriuos bus mokama 5 proc. fiksuotų metinių palūkanų, t. y. 250 Lt kasmet ($5\,000 * 5\% = 250$ litų). Kadangi skolos vertybiniai popieriai įsigyti viešuoju būdu, laikoma, kad mokama palūkanų norma atitinka rinkos palūkanų normą. Skolos vertybinius popierius yra numatoma laikyti iki išpirkimo termino, todėl jie yra įvertinami amortizuota savikaina.

Apskaičiuotų palūkanų norma (toliau – AP) yra apskaičiuojama išsprendus lygtį:

$$4\,900 = \frac{250}{(1 + AP)^1} + \frac{250}{(1 + AP)^2} + \frac{250}{(1 + AP)^3} + \frac{250}{(1 + AP)^4} + \frac{5\,250}{(1 + AP)^5}$$

Išsprendus lygtį, nustatoma apskaičiuotų palūkanų norma: AP = 5,5 proc.

Lentelėje pateikta informacija apie skolos amortizuotą savikainą palūkanų pajamas ir pinigų srautus kiekvienu ataskaitiniu laikotarpiu.

littais

Metai	Amortizuota savikaina metų pradžioje	Amortizacijos suma pagal apskaičiuotų palūkanų normą (5,5 proc.)	Pinigų srautai (gautos palūkanos ir pagrindinė suma)	Amortizuota savikaina metų pabaigoje (A+B-C)
	A	B	C	D
20X1	4 900	268	250	4 918
20X2	4 918	269	250	4 937
20X3	4 937	270	250	4 957
20X4	4 957	271	250	4 978
20X5	4 978	272	5 250	-

20X1 metais pirminio pripažinimo metu viešojo sektoriaus subjektas registruoja 4 900 litų vertės finansinį turtą ir tą pačią sumą registruoja pinigų likučio sumažėjimą.

20X1–20X5 metais veiklos rezultatų ataskaitos finansinės ir investicinės veiklos straipsniuose yra rodomos atitinkamai 268 litų, 269 litų, 270 litų, 271 lito ir 272 litų palūkanų pajamos ir tą pačią sumą didinama įsigytų skolos vertybinių popierių balansinė vertė.

20X1–20X5 metais gautos piniginės įplaukos yra rodomos finansinės būklės ataskaitoje didinant pinigų likutį, tą pačią sumą mažinant įsigytų skolos vertybinių popierių balansinę vertę. 20X5 metais atgavus visą skolos vertybinių popierių 5 000 litų nominalią vertę, balansinė skolos vertybinių popierių vertė yra lygi 0, t. y. apskaitoje nutraukiamas jų registravimas.

4 pavyzdys

Šiame pavyzdyje galioja visos 3 priedo 1 pavyzdyje pateiktos sąlygos, išskyrus vertybinių popierių pirkimo kainą. 5 000 litų nominaliosios vertės skolos vertybinių popieriai yra įsigijami už 5 200 litų, t. y. sumokama 200 litų premija. Kadangi skolos vertybiniai popieriai įsigyti viešuoju būdu, laikoma, kad mokamos palūkanos atitinka rinkos palūkanas.

Skolos vertybinius popierius yra numatoma laikyti iki išpirkimo termino, todėl būsimaisiais laikotarpiais jie yra įvertinami amortizuota savikaina.

Apskaičiuotų palūkanų norma (toliau – AP) yra apskaičiuojama išsprendus lygtį:

$$5\,200 = \frac{250}{(1 + AP)^1} + \frac{250}{(1 + AP)^2} + \frac{250}{(1 + AP)^3} + \frac{250}{(1 + AP)^4} + \frac{5\,250}{(1 + AP)^5}$$

Išsprendus lygtį, nustatoma apskaičiuotų palūkanų norma: AP = 4,1 proc.

Lentelėje pateikta informacija apie skolos amortizuotą savikainą palūkanų pajamas ir pinigų srautus kiekvienu ataskaitiniu laikotarpiu.

littais

Metai	Amortizuota savikaina metų pradžioje	Amortizacijos suma pagal apskaičiuotų palūkanų normą (4,1 proc.)	Pinigų srautai (gautos palūkanos ir pagrindinė suma)	Amortizuota savikaina metų pabaigoje (A+B-C)
	A	B	C	D
20X1	5 200	213	250	5 163
20X2	5 163	212	250	5 125
20X3	5 125	210	250	5 085
20X4	5 085	208	250	5 043
20X5	5 043	207	5 250	-

20X1 metais pirminio pripažinimo metu viešojo sektoriaus subjektas registruoja 5 200 litų vertės finansinį turtą ir ta pačia suma registruoja pinigų likučio sumažėjimą.

20X1–20X5 metais veiklos rezultatų ataskaitos finansinės ir investicinės veiklos straipsniuose yra rodomos atitinkamai 213 litų, 212 litų, 210 litų, 208 litų ir 207 litų palūkanų pajamos ir ta pačia suma didinama įsigytų skolos vertybinių popierių balansinė vertė.

20X1-20X5 metais gautos piniginės įplaukos yra rodomos finansinės būklės ataskaitoje: didinamas pinigų likutis ir ta pačia suma mažinama įsigytų skolos vertybinių popierių balansinė vertė. 20X5 metais atgavus visą skolos vertybinių popierių 5 000 litų nominalią vertę, balansinė skolos vertybinių popierių vertė yra lygi 0 ir skola yra nurašoma iš apskaitos registų.

5 pavyzdys

Jeigu nominalioji suteiktų paskolų arba gautų paskolų ir įsigytų arba išleistų skolos vertybinių popierių vertė sutampa su jų pirmine įsigijimo savikaina (t. y. skolos vertybiniai popieriai yra įsigijami už jų nominaliąją vertę) ir palūkanų norma pirminio pripažinimo metu yra lygi rinkos palūkanų normai, jų amortizuota savikaina taip pat yra lygi įsigijimo savikainai, atėmus atgautą arba sumokėtą dalį.

20X0 m. viešojo sektoriaus subjektas už 5 000 litų įsigyja 3 metų trukmės 5 000 litų nominaliosios vertės skolos vertybinių popierių kurie bus išperkami 20X3 metų pabaigoje ir už kuriuos mokama 5 proc. fiksuotų metinių palūkanų t. y. 250 Lt kasmet (5 000 * 5% = 250 litų). Kadangi skolos vertybinius popierius yra numatoma laikyti iki išpirkimo termino, todėl jie yra įvertinami amortizuota savikaina.

Apskaičiuotų palūkanų norma yra apskaičiuojama išsprendus lygtį:

$$5\,200 = \frac{250}{(1 + AP)^1} + \frac{250}{(1 + AP)^2} + \frac{5\,250}{(1 + AP)^3}$$

Išsprendus lygtį, nustatoma apskaičiuotų palūkanų norma: AP = 5 proc., kuri sutampa su sutartyje nurodyta palūkanų norma.

Lentelėje pateikta informacija apie skolos amortizuotą savikainą amortizacijos sumą ir pinigų srautus kiekvienu ataskaitiniu laikotarpiu.

litas

Metai	Amortizuota savikaina metų pradžioje	Amortizacijos suma pagal apskaičiuotų palūkanų normą (5 proc.)	Pinigų srautai (gautos palūkanos ir pagrindinė suma)	Amortizuota savikaina metų pabaigoje (A+B-C)
	A	B	C	D
20X0	-	-	-	5 000
20X1	5 000	250	250	5 000
20X2	5 000	250	250	5 000
20X3	5 000	250	5 250	-

Kadangi amortizacijos suma pagal apskaičiuotų palūkanų normą kiekvienais metais sutampa su gautomis palūkanomis, o amortizuotos savikainos suma atitinka įsigijimo savikainos sumą gaunamos palūkanos yra rodomos veiklos rezultatų ataskaitoje finansinės ir investicinės veiklos pajamų straipsnyje ir ta pačia suma finansinės būklės ataskaitoje didinamas pinigų likutis.

17-ojo VSAFAS „Finansinis turtas ir finansiniai
įsipareigojimai“
3 priedas

**(Informacijos apie parduoti laikomo finansinio turto pokyčius per 20XX m. laikotarpį pateikimo žemesniojo ir aukštesniojo lygio finansinių
ataskaitų aiškinamajame rašte forma)**

PARDUOTI LAIKOMO FINANSINIO TURTO POKYČIAI PER 20XX M. LAIKOTARPĮ

Finansinio turto pavadinimas	Balansinė vertė ataskaitinio laikotarpio pradžioje		Įsigyta	Parduota (balansine verte pardavimo momentu)	Perkelta į/iš kitas finansinio turto grupes	Nurašyta (balansine verte nurašymo momentu)	Tikrosios vertės pokytis	Balansinė vertė ataskaitinio laikotarpio pabaigoje	
	ilgalaikio finansinio turto	trumpalaikio finansinio turto						ilgalaikio finansinio turto	trumpalaikio finansinio turto
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Nuosavybės vertybiniai popieriai									
Skolos vertybiniai popieriai									
Finansinis turtas iš išvestinės finansinės priemonės									
Kitas									
Iš viso									

17-ojo VSAFAS „Finansinis turtas ir finansiniai
įsipareigojimai“
4 priedas

(Informacijos apie iki išpirkimo termino laikomo finansinio turto ir suteiktų paskolų pokytį per 20XX m. laikotarpį pateikimo žemesniojo ir aukštesniojo lygio finansinių ataskaitų aiškinamajame rašte forma)

IKI IŠPIRKIMO TERMINO LAIKOMO FINANSINIO TURTO IR SUTEIKTŲ PASKOLŲ POKYTIS PER 20XX M. LAIKOTARPĮ

[illegible]

17-ojo VSAFAS „Finansinis turtas ir
finansiniai įsipareigojimai“
5 priedas

(Informacijos apie iki išpirkimo termino laikomą finansinį turtą pagal išpirkimo
laikotarpius pateikimo žemesniojo ir aukštesniojo lygio finansinių ataskaitų
aiškinamajame rašte forma)

**IKI IŠPIRKIMO TERMINO LAIKOMAS FINANSINIS TURTAS PAGAL
IŠPIRKIMO LAIKOTARPIUS**

Finansinio turto išpirkimo terminas	Nominali finansinio turto vertė	Balansinė finansinio turto vertė
1	2	3
Vieneri metai		
Nuo vienerių iki dvejų metų		
Nuo dvejų iki trejų metų		
Nuo trejų iki ketverių metų		
Nuo ketverių iki penkerių metų		
Ilgesnis kaip penkeri metai		
Iš viso		

17-ojo VSAFAS „Finansinis turtas ir
finansiniai įsipareigojimai“
6 priedas

(Informacijos apie suteiktas paskolas pateikimo žemesniojo ir aukštesniojo lygio
finansinių ataskaitų aiškinamajame rašte forma)

SUTEIKTOS PASKOLOS

Suteiktų paskolų grąžinimo terminas	Nominali paskolų vertė	Balansinė paskolų vertė
1	2	3
Vieneri metai		
Nuo vienerių iki dvejų metų		
Nuo dvejų iki trejų metų		
Nuo trejų iki ketverių metų		
Nuo ketverių iki penkerių metų		
Ilgesnis kaip penkeri metai		
Iš viso		

17-ojo VSAFAS „Finansinis turtas ir finansiniai
įsipareigojimai“

7 priedas

(Informacijos apie finansinių įsipareigojimų, apskaitoje registruojamų amortizacijos savikaina, pokyčio per 20XX m. laikotarpį pateikimo žemesniojo ir aukštesniojo lygio finansinių ataskaitų aiškinamajame rašte forma)

FINANSINIŲ ĮSIPAREIGOJIMŲ, APSKAITOJE REGISTRUOJAMŲ AMORTIZUOTA SAVIKAINA, POKYTIS PER 20XX M. LAIKOTARPI

[illegible]

**(Informacijos apie gautas paskolas ir išleistus skolos vertybinius popierius pateikimo
žemesniojo ir aukštesniojo lygio finansinių ataskaitų aiškinamajame rašte forma)**

**GAUTOS PASKOLOS IR IŠLEISTI SKOLOS VERTYBINIAI POPIERIAI
20XX M. X MĖN. XX D.**

Išpirkimo terminas	Nominali finansinių įsipareigojimų vertė	Balansinė finansinių įsipareigojimų vertė
1	2	3
Vieneri metai		
Nuo vienerių iki dvejų metų		
Nuo dvejų iki trejų metų		
Nuo trejų iki ketverių metų		
Nuo ketverių iki penkerių metų		
Ilgesnis kaip penkeri metai		
Iš viso		
